

РОЛЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У РОЗБУДОВІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансовий ринок є одним з найважливіших складників економіки країни. Постійне зростання розмірів фінансових ринків, їх інтернаціоналізація призводять до посилення впливу страхових компаній на мобілізацію і перерозподіл фінансових ресурсів, збільшення їхньої частки в сукупному обсязі фінансових активів. Наявний в Україні страховий сектор ще не спроможний повною мірою виконувати свої функції на макроекономічному рівні: забезпечити безперервність суспільного відтворення, звільнити державу від додаткових витрат, стимулювати науково-технічний прогрес, інвестувати в економіку.

В сучасних умовах розвитку економіки ринок фінансових послуг в Україні залишається дуже фрагментарним, із низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління.

На фінансовому ринку страхові компанії (СК) виступають не тільки страховиками і фінансовими посередниками, а й фінансовими інвесторами. Страхові компанії страхують ризики інших суб'єктів фінансового ринку, підвищуючи рівень фінансової безпеки на ньому.

Страховий ринок як складник фінансового ринку країни тісно пов'язаний із виробничою сферою, а також рівнем життя населення. Саме зростання добробуту населення та позитивний розвиток економіки країни сприяють активності страхових компаній.

Варто відзначити, що в сучасних економічних умовах страхування – це та галузь економіки України, яка протягом останніх років має стабільний значний щорічний приріст обсягів наданих послуг. Водночас, незважаючи на номінальне зростання обсягів страхового ринку, ця галузь забезпечує сьогодні перерозподіл незначної частини внутрішнього валового продукту.

Загальна кількість страхових компаній станом на 31.03.2018 р. становила 292, у тому числі СК «life» – 32 компанії, СК «non-life» – 260 компаній, (станом на 31.03.2017 р. – 307 компаній, у тому числі СК «life» – 39 компаній, СК «non-life» – 268 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення: так, станом на 31.03.2018 р. порівняно з аналогічною датою 2017 року, кількість компаній зменшилася на 15 СК.

Показник кількості страхових компаній доречно розглядати разом із показником концентрації страхового ринку, який є низьким, що є характерним для України. Так, можна констатувати, що незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 98,3 % – акумулюють 100 СК «non-Life» (38,5% всіх СК «non-Life») та 99,9 % – 20 СК «Life» (62,5 % всіх СК «Life»).

Індекс конкурентоспроможності Герфіндаля-Гіршмана (ННІ) страхової галузі становив 262,31. Його значення для ринку страхування життя на рівні 1 480,14, що свідчить про середню конкуренцію, а для ринку ризикових видів страхування становив 295,34, що свідчить про наявність високої конкуренції.

У I кварталі 2018 року на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, мав місце значний рівень конкуренції (ННІ в 3 рази менше 1000), в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

Приріст чистих страхових премій у I кварталі 2018 року (+26,7 %) відбувся по більшості видів страхування, зокрема за рахунок суттєвого збільшення надходжень платежів зі страхування вантажів та багажу (в 11 разів), автострахування (+20,9 %), страхування відповідальності перед третіми особами (94,7 %), страхування життя (+30,6 %), медичного страхування (+21,7 %), страхування від нещасних випадків (+50,3 %), страхування майна (+5,6 %), страхування кредитів (58,7 %). Водночас, спад чистих страхових премій спостерігався зі страхування фінансових ризиків (-13,0 %), авіаційного страхування (-21,1 %).

У структурі страхових премій станом на 31.03.2018 р. найбільша питома вага належить таким видам страхування, як: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 2 520,0 млн. грн.; страхування майна – 926,2 млн. грн.; медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) –

876,0 млн. грн.; страхування життя – 826,4 млн. грн.; страхування відповідальності перед третіми особами – 531,3 млн. грн.; страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – 519,0 млн. грн.; страхування фінансових ризиків – 428,3 млн. грн.; страхування вантажів та багажу – 407,8 млн. грн..

Страховий ринок України має низку проблем, серед яких: по-перше, низька зацікавленість у страхуванні, що виникає внаслідок низької платоспроможності населення та недовіри до діяльності страхових компаній; по-друге, недосконале законодавче регулювання, особливо щодо обов'язкових видів страхування. Також варто відзначити, що велика кількість страхових компаній практично ще не працює за світовими та європейськими стандартами, а вітчизняне страхове законодавство не відповідає вимогам міжнародного, у тому числі Європейського Союзу.

Для підвищення ролі страхових компаній на фінансовому ринку в цілому необхідно активізувати страхову діяльність за рахунок підвищення попиту на страхові послуги шляхом підвищення рівня прозорості страхового ринку та страхових компаній, створення єдиної бази даних страховиків і реєстри незалежних посередників. Також важливим є створення централізованої бази даних про шахрайство на страховому ринку, доступ до якої могли би мати всі страховики. Необхідно розвивати сучасну страхову інфраструктуру, розробити єдині «правила гри» для страхових посередників, поліпшити фінансові індикатори страхової діяльності та посилити фінансову безпеку на страховому ринку шляхом зобов'язання страхових компаній поступово впроваджувати систему управління ризиками страхового портфелю відповідно до вимог Solvency II. Необхідно також стимулювати розвиток інвестиційної діяльності страхових компаній, насамперед у реальний сектор економіки.

Практична реалізація запропонованих рекомендацій дасть змогу наблизити законодавче забезпечення страхової діяльності до європейських стандартів, активізувати страхову, фінансову та інвестиційну діяльність страхових компаній, а також посилити фінансову безпеку на фінансовому ринку. Отже, усунення негативних чинників розвитку страхової галузі сприятиме розвитку страхового ринку, що, своєю чергою, дасть змогу сформувати ринкове фінансове середовище, яке значно зменшить рівень ризику та активізує діяльність населення та підприємців у фінансовому секторі, мобілізувати значні фінансові ресурси для інвестиційних проектів та сприятиме розвитку механізму фінансування через фінансовий ринок.